

Otroci želijo biti samostojni

Cilj vzgoje bi moral biti otroke na vsakem koraku pripravljati na njihovo samostojnost. Že zelo zgodaj nam to svojo željo tudi sami pokažejo. Če jim ne damo priložnosti, da se sami preizkusijo pri nekaterih nalogah, in prevečkrat marsikaj storimo namesto njih, jim onemogočamo njihove lastne uspehe in slabimo njihov občutek lastne vrednosti.

BOM SAM

Otroci s svojo željo po samostojnosti mnogokrat prehitevajo svoje starše. Komaj dobro zlezejo iz plenice, že kričijo: »Bom sam, bom sam, bom sam!« Če se starši zadržimo in s svojo preveliko zaskrbljenostjo ne pokvarimo teh njihovih prvih občutkov lastne moči in sposobnosti, ampak jim na pravi način pomagamo, da se sami lotijo neke naloge, jim naredimo največjo uslugo. Otroci spoznavajo svoje zmožnosti samo ob samostojnem početju in z lastnimi izkušnjami. Ko jim nekaj uspe, se veselijo svojih sposobnosti, dobijo pogum za nove podvige in plezajo po lestvici svoje samozavesti.

Otroci se ne rodijo plašni, negotovi in nevedni. Njihov svet je svet intuicije, zaupanja ter pogumnega odkrivanja in raziskovanja novih stvari in lastnih zmožnosti. Če jim nenehno govorimo: »Pusti to! Ne moreš sam! Ne smeš tega! Si še premajhen!«, izgubljajo zaupanje vase ter postajajo negotovi in odvisni od drugih.

VZEMIMO SI ČAS

Mamici se zjutraj mudi v službo, zato hoče svojo triletno Majo čim prej pripraviti za odhod v vrtec. Ampak mala Maja se upira. Hoče se sama obleči, sama umiti zobke in sama počesati. Noče poriniti roke v rokav, trmasto drži zaprta usta, ko ji hoče mamica umiti zobke, in se izmuzne, ko jo hoče počesati. Mamica je v časovni stiski in gre vsa razdražena v službo, Maja pa je ob priložnosti, da sebi in svoji mamici pokaže, kako velika punca je že.

Ko nam otroci pokažejo svoje prve želje po samostojnosti, moramo starši to upoštevati in biti pripravljani na potrpežljivo sodelovanje, predvsem pa si moramo za vse stvari vzeti mnogo več časa.

SAMA SVOJA STILISTKA

Štiriletna Tina vedno zjutraj obleče, kar ji pripravi mamica. Kar naenkrat pa Tina s pripravljenimi oblačili ni več zadovoljna: »Ta majčka mi ni všeč, vzela bom drugo. Kavbojk ne maram, oblekla bom pajkice.« Od takrat naprej ima Tina svoj stil oblačenja. Zjutraj sama pobrska po omari in si izbere, kaj bo oblekla. Nekaterih stvari sploh noče več obleči. Mamica ugotovi, da je bolje, da hodita v prihodnje s Tino tudi skupaj po nakupih, da si izbere tisto, kar je njej všeč in potem tudi nosi.

Tudi otroci imajo pravico do svoje lastne podobe. So čisto prave male osebe, ki zaslužijo naše spoštovanje. Ko se začnejo vedno močneje zavedati samih sebe in ugotovijo, da imajo lahko svojo lastno voljo, neodvisno od drugih ljudi, začenjajo oblikovati tudi lastno predstavo o sebi. Način oblačenja predstavlja osebni slog človeka, pa čeprav je ta še otrok. Zato je prav, da že majhnim otrokom pustimo, da sami odločajo o svojih oblačilih. Ne obremenjujmo jih s svojimi predstavami o tem, kaj je lepo in kaj ni ter kakšna je po naše pravilna kombinacija barv, ampak jim pustimo možnost, da s samostojnim odločanjem izražajo lasten okus in stil ter s tem utrjujejo svojo lastno identiteto.

SAM SVOJ REŽISER

Sedemletni Jaka se vedno razjezi pri igri Človek ne jezi se, če ne zmaga. Tudi kadar mu očka želi pokazati kakšno zmagovalno potezo in mu dati prednost, ni zadovoljen. Užaljen je, ker mu očka ves čas daje napotke: »Poglej, to moraš tako narediti. Bolje je, da premakneš tisto figurico.« Ni čudno, da Jaka izgubi veselje do igre z osebo, ki vedno vse bolje ve. Jaka kmalu najde rešitev. Sam si izmisli igrico. Na velik papir nariše polja ter hiške in ovire. Očku razloži pravila in zdaj je on tisti, ki vodi igro. Za očka sicer nekatera navodila nimajo prave logike, ampak se vseeno prepusti navodilom. Jaka žari od ponosa in

pomembnosti ter seveda zmaga.

Igra je za otroka osnovni vir raziskovanja, učenja in ustvarjalnosti. Ko odrasli s svojimi predstavami in napotki preveč posegamo v otroško igro in mislimo, da moramo otroke na vsakem koraku kaj naučiti, lahko s tem včasih tudi oviramo otroško domišljijo. Namesto da jih vedno učimo nekih pravil igre, se včasih raje prepustimo njihovem domišljjskemu svetu. Naj sami vodijo igro, mi pa se uživamo v vlogi, ki nam jo dodelijo. S tem, ko jih bomo podprli, da si sami

izmišljajo pravila in so oni »taglavni«, jih bomo spodbujali k lastnim miselnim procesom, ter jim krepili veselje do lastnega ustvarjanja in njihov občutek lastne moči.

UČIMO SE OD OTROK

Sedemletni Miha se odloči, da bo sam odprl pločevinko kompota. Ker tega še ni počel, mu želi mamica pokazati, kako se prime odpirач in s katere strani se ga zatakne za rob pločevinke. Ampak Jaka noče pomoči: »Saj znam sam!« Mamica ga prepusti njegovemu podvigu in ko je pločevinka odprta, ugotovi, da je to Miha naredil čisto drugače, kot to počne ona. Do takrat ni vedela, da se da s tem odpirачem odpreti pokrov pločevinke tudi s strani in ne samo od zgoraj, kot je to vedno naredila sama.

Otroci marsikdaj niso tako nebogljeni in neumni, kot to mislimo odrasli. Nekateri stvari opravijo po nekem svojem notranjem občutku. S svojimi izvirnimi pristopi nas lahko mnogokrat presenetijo. Najdejo rešitve in odgovore, o katerih se nam še sanja ne. Če jih ne prehitevamo s svojimi idejami, jim dajemo možnost, da se naučijo misliti s svojo glavo, in jih naučimo zaupati njihovim lastnim ustvarjalnim nagibom.

KJE SO MEJE?

Mlajši otroci se zgledujejo po odraslih in starejših otrocih. Pogosto se želijo lotiti stvari, ki jim morda še niso kos ali pa so zanje nevarne. Naloga staršev je predvsem, da poskrbimo za njihovo zdravje in varnost.

Prav gotovo ne bomo dali triletniku v roke najostrejšega noža in mu dovolili, da z njim reže kruh. Lahko pa poiščemo drugo možnost, ki bo zadovoljila njegovo željo po samopotrjevanju, ter mu ponudimo nož z manj ostrim rezilom in mehek sir, ki ga lahko z njim nareže. Tudi vžigalice bomo raje spravljali tja, kjer majhnim otrokom ne bodo dosegljive. Ampak prepovedane stvari so vedno najzanimivejše. Zato je najbolje, da jih ob prvi priložnosti poučimo, kako se vžigalico prižge, predvsem pa tudi, kako se jo varno ugasne.

Pri zdravju škodljivih in nevarnih stvari moramo seveda otroke zaščititi. Ni pa potrebno, da jih varujemo pred morebitnimi napakami, ki jih ne ogrožajo. Otroci potrebujejo svojo lastno izkušnjo in svoje lastne napake, iz katerih se učijo in odkrivajo meje svojih sposobnosti.

SPODBUJANJE LENOBE IN ODVISNOSTI

Starši ne bi smeli početi namesto otrok tistih stvari, ki jih znajo narediti že sami. Ko mine prvi naval »izbruhov bom sam«, otroci kar hitro ugotovijo, kako je veliko udobneje, če nekatere stvari opravljajo namesto njih drugi. Če jim damo starši dovolj zgodaj vedeti, da ni naša dolžnost, da opravljamo in urejamo zanje tiste stvari, za katere so že sami sposobni poskrbeti, jih bomo pravočasno

postavili na trdna tla in jih naučili prevzemanja odgovornosti. Če prevečkrat kaj naredimo za otroka, namesto da bi ga spodbujali, da naredi sam, mu s tem izkazujemo pomanjkanje spoštovanja in zaupanja. Če smo vedno in povsod na uslugo, jim spodkopavamo občutek lastnih sposobnosti in jih navajamo na preveliko odvisnost od drugih.

SAMOSTOJNO ODLOČANJE

Če bomo že od malih nog zaupali svojim otrokom ter jih podpirali in spodbujali pri njihovi samostojnosti, bomo imeli precej manj težav z njimi tudi v njihovih najstniških letih. Če jim bomo postopoma puščali svobodo in možnost odločanja o nekaterih stvareh že v obdobju otroštva, nas ne bodo presenetile njihove nenadne zahteve po še močnejšem dokazovanju samostojnosti, lastne moči in identitete v njihovi najstniški dobi. V tem obdobju je še posebej pomembno, da jim ne narekujemo vedno, kaj morajo v neki situaciji narediti ali kako naj rešijo kak problem, ampak jih z vprašanji in predlogi spodbujamo, da sami poiščejo možne rešitve in se tudi odločijo. Presenečeni bomo, kako se bodo naši najstniki s pomočjo pravih vprašanj zelo približali ugotovitvam in rešitvam, ki bodo tudi za nas sprejemljive.

ZAUPANJE IN SPOŠTOVANJE

Naučimo se ceniti edinstvenost svojega otroka, kar pomeni tudi to, da nanj prenašamo njegovi starosti primerne odgovornosti. Otrok zna zelo hitro oceniti, ali ga jemljemo resno in ali mu zaupamo pri prevzemanju nekaterih nalog. Včasih je dobro, da smo nekoliko bolj pasivni in samo budno opazujemo otrokovo dejavnost, če je potrebno pa z občutkom za pravo mero priskočimo na pomoč. Tako mu pokažemo, da mu zaupamo in da spoštujemo njegovo enkratnost, s čimer mu dajemo dobro popotnico za življenje.

Avtorica članka: Taja Vetrovec